

Illusioner och realiteter

Vissa delar av folkpartipressen — med DN och Gävle Dagblad i spetsen — fortsätter oförtrutet sina ansträngningar att bereda väg för ett ytterligare närmande mellan folkpartiet och regeringen. Därmed stöder de den falang inom folkpartiet, som ser partiets räddning och framtida renässans i en koalition med socialdemokraterna. Argumentet eller snarare slagordet heter "resultatpolitik".

Samtidigt försöker man psykologiskt bereda väg bland de egna för denna linje genom att vid alla möjliga tillfällen miss-tänkliggöra moderaterna. Liberalismen står — heter det — i lika hård motsattställning till konservatismen som till socialismen.

Det är här fråga om desperata försök av en liten men högröstad minoritet inom folkpartiets press och riksdagsgrupp att göra om partiet till en koalitionspartner åt vänster. Argument och taktik skulle utmana löjet om det inte vore så att denna illusionspolitik kan få olyckliga följder för hela samhällsutvecklingen i vårt land. Den bidrager till att undergräva det förtroende för möjligheterna till ett regeringsalternativ, som är den avgörande förutsättningen för att ett regeringsskifte överhuvudtaget skall kunna komma till stånd.

Än sedan då, svarar förespråkarna för samarbetet åt vänster. Det är på tiden att bryta upp blockpolitiken, att skapa ett rörligare politiskt system, kort sagt, att driva "resultatpolitik".

Svaren till detta ger sig självt: gentemot en politisk maktapparat av så förkrossande tyngd som den socialdemokratiska med

dess åtminstone i huvudlinjerna bestämda rörelseriktning blir de egna resultaten av samma typ som den berömda lärk-pastejen. Den bestod som bekant lika mycket av lärka som av häst, närmare bestämt en lärka och en häst. Folkpartiets resultatpolitik lär få tillhandahålla lärkan i den pastejen.

Hela föreställningen om möjligheten att bryta upp den sk blockpolitiken genom att bereda socialdemokraterna en öppning åt höger är för den delen en önskedröm. Man tänker sig då ett läge efter 1976 års val, där socialdemokrater och kommunister gemensamt har majoritet i riksdagen — att socialdemokraterna någonsin mera skulle få majoritet ensamma lär de inte ens själva hoppas på. I så fall skulle folkpartiet, antingen i öppen koalition eller som permanent stödparti bidra till att frigöra socialdemokraterna från kommunisterna och därmed inleda en rörligare, mindre socialistisk och mer "socialliberal" politik. Motfrågan till detta är helt enkelt: vad i all världen har hr Palme i det läget för anledning att binda sig åt höger genom en öppen eller förtäckt koalition? Kommunisters stöd — utan nämnvärt tyngande villkor — kan han räkna på i alla väder. Vill han i olika politiska frågor manövrera åt höger kan han vid lämpliga tillfällen alltid göra det mot de då in casu nödvändiga eftergifterna. Varför skulle han ge folkpartiet ett permanent medinflytande, som han inte behöver och som bara skulle inskränka hans rörelsefrihet?

Det andra alternativet, att folkpartiet

trots att det finnes en icke-socialistisk majoritet i riksdagen skulle uppträda som räddande ängel åt socialdemokraterna behöver man inte spilla många ord på. Ett snabbare och smärtsammare sätt för folkpartiet att begå politiskt självmord är svårt att tänka sig.

Tilltron till det borgerliga regeringsalternativet och förtroendet till de tre partiernas vilja och förmåga att skapa det borde inte få spolieras genom en desperat minoritets önskedrömmar. Behovet av detta förtroende är en valpsykologisk och därmed en politisk realitet av första ordningen. Förtroendet måste vara så starkt att det övervinner vad som är socialdemokratiens stora trumfkort och förmodligen ytterst förklaringen till att de setat vid makten i 40 år — nämligen att våra politiska och fackliga institutioner är så konstruerade, att en regering hos oss hindras från att begå förödande misstag av den art, som i andra länder bringar oppositionens djupa led på fötter i samlad kampvilja.

Redan vårt proportionella valsysteem och vår riksdags karaktär av permanent lagstiftande församling ger en prägel av politisk rättvisa, kontakt och kompromissberedskap åt det politiska livet, som i sig själv är pacificerande.

Därutöver har vi både på de andra politiska planen och i relationerna mellan arbetsgivare och löntagare institutionellt fasta och breda kontaktytor. En regering i Sverige kan hela tiden hålla sig underlättad om var gränsen går för det politiskt möjliga i dess politik, dvs vad den kan göra utan att driva oppositionen till

raseri och därmed uppkalla till en yttersta anspänning av oppositionens alla krafter i val.

I andra med oss eljest jämförbara länder händer det att regeringarna begår sådana misstag och faller på dem — just därför att de på grund av bristande kontakt med reaktionerna på motståndarsidan inte i tid inser vilket motstånd de provocerar. Den svenska regeringen däremot vet genom sitt partis och LO:s kontaktytor utmärkt väl vad som kan väcka björnen.

I ett sådant politiskt och fackligt system — vars generella fördelar och nackdelar inte skall diskuteras här — blir oppositionen vare sig den vill eller inte regeringens indirekta medhjälpare. Genom att bidra till att hålla regeringspolitiken inom vad den stora massan väljare uppfattar som i stort sett resonabla ramar, ger den sitt stöd åt regeringens förtroendeprofil.

Om man anser att ett skifte vid regeringsmakten är nödvändigt för att inte det socialdemokratiska partiet med dess politiskt ekonomiska maktapparat av byråkratiserande folkrörelser, utan att det egentligen vill det skall utvecklas till ett statsbärande parti av öststatstyp, då är slutsatsen självklar.

Oppositionen sedd som helhet måste ha en egen någorlunda likvärdig förtroendeprofil. Har den inte det, riskerar vi att det socialdemokratiska maktinnehavet blir bestående för oöverskådlig tid framöver. Men finns förtroendet till oppositionens förmåga till samarbete, då finns också möjligheten till maktskifte. Det — om något — visade 1973 års val.